

Barrierer for adgang til naturen

NunaFonden

I forbindelse med Tilioqs projekt Natur for Alle, dykker vi ned i barrierer for børn og unge med handicaps deltagelse i naturen i Grønland. Natur er vigtigt for vores fysiske og psykiske helbred, samt en helt central del af Grønlands kultur og identitet. Børn og unge med handicap er ofte isoleret og afskærmet fra den natur, der er så vigtig for deres trivsel. Mangel på adgang til naturen kan betyde et stort skel mellem individet og deres identitet og kultur. Desuden ved vi også at natur adgang har mange fordele både fysisk og psykisk. Studier har vist at naturen både er godt for vores helbred og har en positiv effekt på vores hukommelse, humør, styrker vores immunforsvar samt mindsker vores tendens til at blive stresset og deprimeret. At være isoleret fra naturen betyder ligeledes at personerne med handicap ikke kan høste disse fordele. Forskellige barrierer eskalerer disse udfordringer, hvilket denne rapport vil udforske, samt muligheder for øget naturbrug.

At indtænke tilgængelighed i naturen og de støttemuligheder personer med handicap har brug for for at omgås naturen, sikrer at Grønland lever op til FNs handicapkonventions artikel 9 om tilgængelighed.

Denne artikel specificerer retten til at have adgang til de fysiske omgivelser, på lige fod med personer uden handicap. I artikel 30 bliver der ligeledes skitseret at "personer med handicap er på lige fod med andre berettiget til anerkendelse og støtte af deres særlige kulturelle og sproglige identitet" og at Grønland skal "sikre, at personer med handicap har adgang til idrætsfaciliteter, rekreative områder og turiststeder".

Det er derfor en forpligtelse Grønland har taget på sig, at sikre personer med handicap adgang til naturen, men hvis denne forpligtelse skal aktualiseres, er der mange barrierer, der skal nedbrydes.

Projektet Natur for Alle søger at øge børn og unge med handicaps deltagelse i naturen. Dette vil foregå i byen Sisimiut med en uges kursus i naturfotografi i medio-2024. Det vil bringe disse børn og unge ud i naturen, arbejde med naturen og samtidig få nogle kompetencer, som de kan tage med i alle deres livs veje.

I afsnittene herunder, vil vi udforske de forskellige barrierer på børn og unges adgang til naturen, hvilket vi har samlet ved hjælp af fagpersoner, forældre til børn og unge med handicap, samt Tilioqs øvrige arbejde.

Tilgængelighed

Mange personer med handicap har ikke adgang til naturstier, særligt personer der bruger kørestol, har gangbesvær eller har andre fysiske eller motoriske handicap. De er snævre, ujævne, stejle eller på anden måde kræver større motoriske færdigheder end mange med handicap kan yde. Det samme gælder havfaretøjer, snescootere og andre transportmuligheder. Desuden er der mange bygninger på naturruter, fx toiletter og hytter, der ikke er handicapvenlige eller tilgængelige. Det betyder også at der er store begrænsninger for mange personer med fysiske eller motoriske handicap ift. de ture de kan tage på.

Der er desuden andre tilgængelighedsudfordringer man kan have, hvis man har andre slags handicap. Hvis man er blind eller svagtseende, vil man have svært ved at navigere rundt i naturen, særligt med ujævnt terræn. Der er ikke taktile afmærkninger på naturstier og andre små gader, som der fx kan være i fortorvsbelagte områder. Terrænet gør det desuden udfordrende at benytte blindestokke og andre navigationshjælpemidler. Hvis man er døv eller har hørenedsættelse vil der være lignende sanselige barrierer, fx at man ikke ville kunne høre sne - og stenskrud, dyr og andre farer, der kunne være.

Det er derfor nødvendigt for mange personer med handicap at få støtte fra andre mennesker, der enten kan være den pågældendes øjne eller ører, eller alternativt hjælpe personen med deres fysiske barrierer. Adgangen til en støtteperson eller menneskelige ressourcer kan være en stor barriere og noget, der vil hindre mange børn og unge med handicap i deltagelse i naturen og alle dets goder.

Der er på nuværende tidspunkt ingen krav om at nybyggeri skal være handicapvenligt. Institutioner der laver byggeri har udtrykt, at hvis ikke det bliver tvunget, er det ikke en prioritet de vil have. I forbindelse med Greenland Science Week i november 2023, snakkede Tilioq med Qeqqata Kommunia og UNESCO om det byggeri de har igangsat til åbning af turisme i UNESCO-området og hvordan disse skal være handicapvenlige. Svaret var, at der ikke var blevet lavet overvejelser, selvom meget byggeri nemt kunne blive handicapvenligt, fx udkigsposter og toiletter. Det er tydeligt tegn på, at krav til tilgængelighed skal etableres på et politisk plan og ikke være overlagt virksomheder og individuelle personers egen altruisme.

Menneskelige Ressourcer

Mange med handicap har brug for mennesker omkring dem til at yde basale støttefunktioner og hjælpe dem med at deltage fuldt i kultur- og fritidsaktiviteter. Særligt i Grønland, hvor naturen – fyldt med bjerge, bakker, åer m.m., hvilket er utilgængelig for mange. Den store mangel på støttepersoner, betyder derfor at mange netop ikke kan få adgang til naturen. Mangel på støttepersoner, særligt for børn og unge, betyder det at deres pårørende er ansvarlige for at sikre at personen med handicap kan deltage i fritidslivet på fuldt niveau, som personer uden handicap. Barrieren her er, at pårørende, der optager roller som støttepersoner, ofte selv ender med at blive udfordret i deres evne til at yde støtte til deres pårørende. Det er et stort ansvar og noget som mange oplever udfordringer med at fylde. For eksempel både at være forældre og støtteperson, samtidig med at de skal være i arbejde, passe en husholdning, evt. andre børn og mange andre opgaver, som kan være svære at løfte alene. Når vi derfor tænker i barrierer, er det vigtigt at vi også tænker på de pårørende til borgerne med handicap. Hvis børnene får den adgang til støttepersoner og andre menneskelige ressourcer, som de ellers har ret til, vil det også lette på deres pårørende og sikre dem øget overskud og kapacitet.

Det bør også være nemmere for de pårørende at tage deres familiemedlemmer med handicap ud i naturen, da det vil øge handicapforståelsen og skabe bedre sammenhæng med den øvrige befolkning. Personerne med handicap og deres pårørende vil høste alle de goder, som vi ved er involveret i øget naturbrug, men den øvrige befolkning, som ellers ikke vil se personer med handicap ude i naturen vil se at personer med handicap også kan det samme, som de selv kan. Vi vil have øget empati, medmenneskelighed og forståelse. Med mere forståelse og rummelighed fra andre, vil det betyde at børn og unge med handicap vil have øget tilgængelighed, øget selvsikkerhed og øget trivsel.

Økonomi

Mange naturmuligheder er ikke tilgængelige fra byer eller bosteder, hvilket betyder at man har brug for at kunne transportere sig til disse steder. Selv hvis det er relativt tæt på, kan mange med handicap ikke bare lige gå hen til naturområder på lige vilkår som personer med handicap, særligt hvis disse veje ikke er tilgængelige. At tilgå naturområder kan derfor kræve både tid, menneskelig støtte og ressourcer. Det kan være vanskeligt hvis man lever i enten komplet eller relativ fattigdom, hvilket mange med handicap gør. Dette er grundet de andre socio-økonomiske faktorer, der ofte påvirker personer med handicap, fx forværret tilgængelighed til uddannelses- og jobmuligheder, der kan give disse individer forværret økonomisk frihed.

Mange personer med handicap er også på førtidspension i Grønland, hvilket ligeledes betyder få ressourcer tilbage

til hvad der kan ses som en luksus. Selvom naturen er gratis, kræver det stadigvæk en bil, snescooter, hundeslæde, både, mm. at komme dertil og tilgå naturen, hvilket kan være en stor barriere. For mange, vil det ikke være en stor nok prioritet, der kan retfærdiggøre de involverede omkostninger, når deres direkte behov, som husleje, mad, regninger m.fl. skal dækkes, hvilket mange på overførselsindkomst allerede har svært ved at dække. På trods af alle de goder, vi ved det at komme ud i naturen har, er det forståeligt at mange prioriterer andre ting over dette, givet de store omkostninger der er involveret, men det betyder atter at personer med handicap bliver endnu mere isolerede fra deres kultur og identitet, samt de mange goder vi ved er involverede i øget brug af naturen.

Beklædning

Den grønlandske natur kan ofte være utilgivelig og uigennemtrængeligt, hvilket kræver ekstra ressourcer, særligt penge, men også beklædning og udstyr, der passer til personen med handicaps behov. Udstyr og tøj, der er tiltænkt brug af personer med handicap kan være svært at finde, fx sansevenlig beklædning og beklædning der er nemt at komme ind og ud af for personer med begrænset motorik og bevægelighed. Det er også ofte dyrere og findes i færre udgaver. Hvis det er børn, vil det måske også være svært at retfærdiggøre dyrt og svært tilgængeligt tøj og udstyr til deres børn med handicap, med muligheden for at de gror ud af det og skal have det erstattet. Det kan derfor både være dyrt og utilgængeligt at få de ting, der vil holde personer med

Mangel på rummelighed

En anden stor barriere vi har identificeret, er at rummeligheden og åbenheden for personer med handicap, betyder at der er meget få muligheder, hvormed de kan deltage på lige fod med andre mennesker. Ofte har personer med handicap brug for at der bliver taget et lidt mere afslappet tempo, holde flere pauser og risikerer dermed at blive efterladt af en gruppe, hvis de er ude i naturen med andre. Der bør være flere muligheder for integreret deltagelse blandt personer med handicap og andre børn og unge, så de ikke bare modtager alle fordelene ved naturbrug og aktive livsstile, men også socialt samvær, som mange med handicap ligeledes også er isoleret fra.

Mangel på tryghed og forudsigelighed

Mange med handicap har brug for stabilitet, tryghed, forudsigelighed og at deres rytmer er faste hver dag. Medmindre naturen og naturbrug er en del af denne rytme, kan det være rigtig svært for den pågældende at deltage aktivt i naturen og Grønlands kulturhistorie. Dette gælder særligt personer med psykiske handicap, såsom autisme.

Distance til sygehuse

En stor barriere er distancen til sundhed, sygehuse og lægehjælp. Jo længere væk man kommer fra læger og andre sundhedssikringer, jo sværere bliver det også for personer med handicap at få hjælp hvis der sker noget i naturen. Desuden kan telefon - og internetsignalerne i Grønland ofte være begrænsede, særligt hvis man kommer langt væk fra byerne, hvilket ligeledes betyder at den tid, det vil tage at modtage sygehjælp vil være drastisk forlænget. For mange, særligt personer med handicap hvor adgang til hurtig lægehjælp er et større behov, vil det derfor være svært at retfærdiggøre at sætte sit helbred eller, i værste tilfælde, sit liv på spil for at komme ud i naturen. Det burde ikke være et livsfarligt valg folk skal tage, om at komme ud i naturen og deltage aktivt i natur- og fritidsaktiviteter. Derfor er det en barriere, der bør takles i sammenhæng med alle de andre barrierer vi har identificeret.

Muligheder

På trods af de mange barrierer, vi har skitseret i denne rapport, er der også mange muligheder. Mange som kræver støtte fra selvstyret og kommunerne. Med en lille investering i støtte, vil vi sikre at børn og unge vokser op i tættere kontakt med deres natur, kultur, medmennesker og identitet.

Fagpersoner, der har erfaring i at sikre naturaktiviteter for børn og unge med handicap, har fortalt Tilioq om de mange goder, som de har set i børnene og de unge. Dette involverer mere selvtillid, mere selvstændighed, de bliver udfordret, de finder ro, glæde, de er i bedre kontakt med deres kulturelle identitet og de får mere viden og kontakt til deres land og dets natur. Alle disse goder er fantastiske for enhver person, men særligt børn og unge, som ofte er isoleret i deres omgang med naturen og andre mennesker. Det kan betyde, at de kan få øget trivsel, udvikling og fremgang i både deres personlige udvikling, men også relationelt til deres handicap.

Vi ved at mange muligheder eksisterer. Disse barrierer er ikke unikke og noget som personer med handicap fra hele verden har skulle håndtere hele deres liv. Men med disse udfordringer, kommer muligheder. Et eksempel er blindeski, hvor de skiene har personer, der guider dem igennem terrænet. Mange af disse barrierer vil blive løst, hvis der blev investeret i efterlevelsen af handicap-konventionen, som Grønland har erklæret. Med den rette støtte, de rette muligheder, tilgængelige tilbud og at deres behov bliver tænkt ind i byggeri, vil det betyde at mange af de udfordringer personer med handicap møder i deres interaktioner med naturen, ville dæmpes. Det er muligt og den livskvalitet og fremdrift det vil medbringe vil være overvejende positive både for personerne med handicap og deres pårørende.